

Kjennelse avsagt 13. mai 1954.

F r i v i l l i g l ø n n s n e m n d .

Sak nr. 257.

Sammenslutningen av Landbrukets Arbeidsgiverforeninger
og Jordbrukets Arbeidsgiverforeninger på den ene side

og

Arbeidernes faglige Landsorganisasjon og Norsk Skog- og
Landarbeiderforbund på den annen side

angående tariffrevisjon 1954.

KOM-2 1954-1-A.2
J.Ne 4584 14.MAJ.1954

Etter konferanse avsa Lønnsnemnda sådan

k j e n n e l s e:

Tariffavtalen mellom partene i henhold til Lønnsnemndas kjennelse av 4. februar 1952 (kjennelse nr. 213) - med utløpstid 15. januar 1953 -, ble ved partsforhandlinger prolongert til 15. januar 1954. Partene ble herunder enige om å forhøye alle timelønn-satser med 4 øre, månedslønn-satsene for vanlige gårdsarbeidere med kr. 8.- og med kr. 9.- for røktere og andre arbeidere med regelmessig søndagstjeneste. Samtidig ble inntatt i tariffen satser for kvinnelige jordbruksarbeidere.

De någjeldende timelønnsatser er:

Gårdsarbeidere:

16 - 18 år:	kr. 1.69	pr. time.
18 - 21 år:	" 2.25	" "
over 21 år:	" 2.55	" "
over 21 år med 4 års praksis:	" 2.60	" "

Kvinner:

16 - 18 år:	kr. 1.55	pr. time.
18 - 20 år:	" 1.65	" "
over 20 år:	" 2.-	" "
over 20 år med 4 års praksis	2.05	" "

Tariffavtalens oppsigelsesfrist - som utløp 15/10.1953 ble etter avtale mellom partene forlenget til utgangen av november 1953, idet Norsk Skog- og Landarbeiderforbund ønsket å se resultatet av Landsorganisasjonens representantskaps behandling og vedtak i forbindelse med "vår oppgjøret" i industrien, før oppsigelsen av tariffavtalen med Jordbrukets Arbeidsgiverforening ble effektuert.

L.O.'s representantskap hadde møte den 26. og 27. november 1953. Representantskapets behandling av tariffsituasjonen i 1954 konkluderte med følgende vedtak:

"Etter nøye vurdering av hele den økonomiske situasjon, er representantskapet kommet til at det ikke siden møtet i januar er inntrådt slike endringer at det bør foretas oppsigelse av tariffavtalene i den hensikt å gjennomføre generelle lønnsøkninger innen alle tariffområder.

Representantskapet er imidlertid klar over at det innenfor tariffområdene er saker som forbundene ønsker å få løst ved en tariffrevisjon. Det gjelder blandt annet spørsmålet om lønn under sykdom, som skyldes arbeidsulykker, lønn for bevegelige helligdager, forkortelse av arbeidstiden for yrker som nå har mer enn 48 timer pr. uke og utjevning av lønnskillnaden mellom kvinner og menn. Hertil kommer så at enkelte yrker eller bransjer ligger lavt i forhold til det almindelige

lønnsnivå. Representantskapet finner det rimelig at det for disse grupper bør søkes gjennomført en høyning av lønningene.

På bakgrunn av foranstående stilles de enkelte forbund fritt til å avgjøre om de vil si opp gjeldende tariffavtaler."

Med L.O.'s godkjennelse ble tariffavtalen deretter oppsagt av Skog- og Landarbeiderforbundet. Etter forgjeves partsforhandlinger og megling fremsatte Riksmeglingsmannen i møte 20. januar 1954 forslag om å la tvisten avgjøres ved frivillig lønnsnemnd. Dette ble vedtatt av partene.

Om lønns- og arbeidsforhold i jordbruket og om det materiale som foreligger til bedømmelse av jordbrukets økonomiske stilling vises til Lønnsnemndas kjennelse av 4. februar 1952.

Om den beregnede "lønnsevne" i jordbruket foreligger nå fra Norges Landbruksøkonomiske Institutt følgende beregninger over den gjennomsnittlige lønnsevne i kroner pr. time for de enkelte bruksstørrelser i årene 1949/50 - 52/53:

Gruppe dekar 1949/50 1950/51 1951/52 1952/53.

I	20-50	1.50	1.54	1.62	1.79
II	50-100	1.61	1.67	1.83	2.03
III	100-200	1.74	1.93	2.18	2.29
IV	200-300	1.84	2.16	2.26	2.61
V	300-500	2.06	2.36	2.45	2.97
VI	over 500	2.52	2.83	3.15	3.66

Angående den beregnede lønnsevne i jordbruket bemerkes:

Lønnsevnen skal søke å vise jordbrukets økonomiske evne til å bære lønn for arbeidsinnsats i jordbruksproduksjonen. Lønnsevnen beregnes ved å trekke alle produksjonskostnader bortsett fra arbeidskostnadene fra produksjonsinntektene. I produksjonskostnadene inngår også 3% renter av egen og lånt kapital. Ved beregning av lønnsevne er det også gjort fradrag for godtgjøring til driftsledelse. Utregningen blir altså foretatt etter restmetoden, idet renter av kapital og godtgjøring til driftsledelse er prioritert foran godtgjøring til manuelt arbeid.

Det er et viktig trekk ved jordbruket at en finner en stigende innsats av arbeid og kapital ved avtagende bruksstørrelse. Dette fører til at lønnsevnen regnet pr. dekar

viser høyere resultat for de minste bruksstørrelser. Lønns-
evnen pr. arbeidstime derimot øker sterkt med bruksstørrelsen.
Dette skyldes at arbeidsforbruket avtar sterkt med økende
bruksstørrelse.

I rent driftsmessige kalkyler er begrepet lønnsevne
meget nyttig. Men lønnsevne pr. time kan ikke direkte sammen-
lignes med tariffestet lønn. For det første er lønnsevne pr.
mannstime et beregnet uttrykk, som omfatter både familiens
arbeid og leid arbeid. Og for det andre er mannstimer normalt
regnet som arbeidsytelser, regnet pr. mann mellom 15 og 65 år.
Kvinne- og barnarbeid og eldre mannsarbeid er omregnet til
timer for vanlig mannsarbeid.

Uavhengig av variasjonen etter bruksstørrelse må en
også være oppmerksom på den store spredning av lønnsevnen, som
skyldes ulik beliggenhet, jordsmonn og naturgitte forhold for-
øvrig. Dessuten varierer lønnsevnen meget sterkt med drifts-
formen og med effektiviteten av driften som helhet.

Nedenstående oppstilling viser den beregnede lønnsevne
pr. time i 1952/53, og antallet av samtlige bruk i landet i de
respektive grupper etter jordbrukstelingen pr. 20/6. 1949, ut-
gitt av Statistisk Sentralbyrå februar 1951:

Gruppe	Dekar	Lønnsevne 1952/53	Antall bruk	Brukenes prosentvise fordeling.
I	20 - 50	1.79	80.122	55.9
II	50 - 100	2.03	42.526	29.6
III	100 - 200	2.29	15.597	10.9
IV	200 - 300	2.61)	4.809	3.3
V	300 - 500	2.97)		
VI	over 500	3.66	379	0.3
			143.433	100.0

Jordbrukets Arbeidsgiverforening (J.A.) representerer
idag ca. 1100 bruk, som fordeler seg slik:

		under 50 dekar	ca. 1%
fra 50	til	100	" " 5%
" 100	"	200	" " 31%
" 200	"	300	" " 32%
" 300	"	500	" " 23%
		over 500	" " 8%

Partene er enige om at selvom deres tariffavtale i

formen er en avtalte mellom J.A. og N.S.L.F., blir den stort sett retningsgivende for lønnsforholdene i typiske jordbruksdistrikter på Østlandet og i Trøndelag.

Etter jordbrukstelingen pr. 20/6. 1949 var den leiede arbeidshjelp i jordbruket (etter beregnede årsverk):

Menn	36.280
Kvinner	<u>23.610</u>
Tilsammen	59.890

som fordeler seg på bruksgruppene således:

	Antall bruk.	Menn	Kvinner	Menn pr. bruk ca.	Kvinner pr. bruk ca.
20 - 50 da.	80.122	6.850	7.963	0.08	0.1
50 -100 "	42.526	7.331	6.328	0.17	0.15
100-200 "	15.597	9.348	5.160	0.6	0.34
200-500 "	4.809	9.754	3.481	2	0.7
over 500"	379	2.997	678	6	1.6
	<u>143.433</u>	<u>36.280</u>	<u>23.610</u>		

Når det gjelder å bedømme bevegelsen i jordbruksbefolkningens inntekter fra år til år, har en et høldepunkt i totalregnskapet for jordbruket, som beregnes hvert år av budsjettneimda for jordbruket. Jordbrukets totalregnskap bygger på det synspunkt at hele landet jordbruk betraktes under ett. Totalregnskapet for jordbruket omfatter således all jordbruksproduksjon i landet. Om den beregnede totale arbeidsinntekt i jordbruket i årene 1938/39 - 1954/55 hitsettes følgende tall (mill. kr.):

	Budsjett	Regnskap	Relativtall 1938/39 = 100.
1938/39		268.4	100
1939/40		247.1	92
1945/46		560.7	209
1946/47		661.4	246
1947/48		664.7	248
1948/49		906.9	338
1949/50		955.6	356
1950/51		964.0	359
1951/52		910.8	339
1952/53	1.066.2	1.028.4	383

Relativtall
1938/39 = 100

	Budsjett	Regnskap	
1953/54	1.037.3	1.090.0(foreløbig)	406
1954/55	1.104.7		(412)

Herom bemerkes:

Totalregnskapet danner det viktigste grunnlag for oppstilling av totalbudsjettet for jordbruket. Mens totalbudsjettet er rettet fremover og angir sannsynlige inntekter og kostnader under forutsetning av normalavlinger, sannsynlige priser m.v., gir totalregnskapet et samlet uttrykk for hva de faktiske inntekter, kostnader o.s.v. har vært i tidligere år. Totalregnskapet vil derfor være påvirket av årlige svingninger i vekst- og innhøstningsforhold, tilgang på produksjonsmidler m.v. Totalregnskapet skal bl.a. vise hvor stort jordbrukets nettoprodukt, d.v.s. jordbrukets bidrag til nasjonalproduktet har vært i de enkelte år. Beregning for jordbrukssektoren er derfor utført etter de samme prinsipper som Statistisk Sentralbyrå følger ved oppstilling av nasjonalregnskapet. Totalregnskapet vil da i første rekke vise de verdier, som er skapt i driftsåret av den arbeidskraft og den kapital som er satt inn i jordbruket. Denne inntekt tilfaller delvis også personer som har sitt hovedyrke i andre næringer. På den annen side omfatter beregningene ikke jordbruksbefolkningens inntekter av skogbruk og biyrke.

Totalregnskapet bygger i alt vesentlig på offisiell statistikk og statistikk som innhentes fra omsetningsorganisasjonene m.v. For en del posters vedkommende er en henvist til mer skjønnsmessige kalkyler. Dette gjør at det absolutte tall må gis med forbehold. I beregningene er det også trukket et klart skille mellom jordbruket som næring og jordbrukerne som forbrukere av egne varer. De varer som jordbruket har levert av egen produksjon til eget forbruk er inntektsført på samme måte som varer levert til andre sektorer.

En klar prinsipiell forskjell mellom vanlig jordbruksregnskap og totalregnskapet for jordbruket ligger i beregning av kapitalslitet (avskrivning og vedlikehold). I totalregnskapet er kapitalslitet beregnet etter gjenanskaffelsesverdien, mens driftsundersøkelsene for avskrivningens vedkommende bygger på anskaffelsesverdien. Ved beregning av renter er det foretatt oppdeling etter den prinsipp at renten på lånt kapital er beregnet etter gjeldende rentesats, mens

renten på egen kapital er beregnet etter effektiv rente på langsiktige statsobligasjoner. Etter fradrag av beregnet kapitalrente fra jordbrukets nettopprodukt får en som rest godtgjøring til arbeid. Det er denne rest som i tabellen er kalt (beregnet) total arbeidsinntekt. Denne beregnede totale arbeidsinntekt omfatter altså både egen og leid arbeidshjelp i jordbruket.

Som utgangspunkt for oversikten over totalregnskapene er brukt driftsåret 1938/39. Rent statistisk ville driftsåret 1939/40 ha fordeler som utgangspunkt, fordi en hadde fullstendig jordbrukstelling i 1939, men krigssituasjonen satte et visst preg på den økonomiske utvikling fra høsten 1939.

Når de senere år skal sammenlignes med 1938/39 må en være merksam på at 1938/39 var et svært godt avlingsår. Av de senere angitte år er det bare 1953 som ligger over i avlingsresultat. Ved bedømmelsen av utviklingen er det også grunn til å gjøre merksam på at tilbakegangen i 1951/52 skyldes en sterkt nedgang i verdien av lagerbeholdningene. Vurderingen av disse "lagerendringer" må antas å være et ^{svakt} ledd i totalregnskapet.

Norsk Skog- og Landarbeiderforbund har for Lønnsnemnda nedlagt slik

p å s t a n d:

"Kollektiv overenskomst mellom Jordbrukets Arbeidsgiverforening og Norsk Skog- og Landarbeiderforbund av 15. januar 1953 gjøres gjeldende som overenskomst mellom partene fra 14. april 1954 til 15. januar 1955 med følgende endringer og tilføyelser:

§ 1 A. I annet avsnitt endres kl. 14 til kl. 13.

§ 1 B. I første avsnitt endres tallet 220 til 200. Annet avsnitt utgår.

§ 1 C. I første avsnitt endres tallet 19.30 til 19.00.

I annet avsnitt endres tallet 58 til 54.

§ 2. Almindelige bestemmelser punkt 2. Satsen kr. 2.00 endres til kr. 4.00.

§ 2. Lønssatsene. Timelønnsatsene under punkt C forhøyes med 25 øre.

Månedslønnsatsene under punkt A reguleres etter de nye timesatser på basis av den faktiske arbeidstid etter § 1. De øvrige månedslønnsatser reguleres tilsvarende. Likevel slik at det for fjøsrukternes vedkommende tas nødvendig hensyn til den gruppering av lønssatsene som vi har i tidligere overenskomster.

Det inntas som en tilføyelse til § 2 eller eventuelt en ny paragraf om lønn under sykdom som skyldes bedriftsulykker:

Arbeidere som har vært ansatt ved samme gårdbruk i 6 måneder, og som kommer inn under lov om ulykkestrygd,

skal under sykdom som skyldes bedriftsulykke (godkjent som sådan av Rikstrygdeverket) ha lønn i inntil 3 måneder i kalenderåret fra og med første sykedag. Trygdekassens ytelser tilfaller bedriften. Legeattest vises fram på forlangende.

§ 8.

Fridager. Punkt 2 endres slik: Røkttere, hjelperøkttere, og stallkarer, som bare utfører stalltjeneste, skal ha 4 fridager i løpet av 4 sammenhengende uker. Av det samlede antall fridager 52 i året, skal minst 18 være søn- eller helligdager, som gis hver 3. uke. En av fridagene skal legges på 1. eller 17. mai. Annet avsnitt i punkt 2 utgår.

§ 9.

Ferie. Første avsnitt i punkt 4 endres slik: Arbeidsgiveren fastsetter tiden for ferie. Minst 12 dager av ferien skal gis i sammenheng i tidsrummet 16. mai til 30. september. Resten gis i sammenheng innen utgangen av ferieåret.

§ 18.

Særoverenskomster. Samme endringer og lønnstillegg som foreslått under hovedtariffen.

Videre tas forbehold om at lønn for bevegelige helligdager må bli gjennomført også for landarbeiderne, såfremt dette blir gjennomført ved de nå pågående tariff-forhandlinger for "vårfagene" i industrien.

Forbundet har bl.a. anført:

Da gårdsarbeiderne i jordbruket har lønninger som ligger betydelig under det almindelige lønnsnivå i landet, er det overensstemmende med Representantskapets beslutning at landarbeiderne krever sine lønninger og arbeidsvilkår forbedret. Dette er også nødvendig hvis en vil sikre arbeidskraft i jordbruket. Forholdet mellom lønningene i jordbruket, industri og byggevirksomhet høsten 1953 fremgår av følgende oppstilling:

	Kr. pr. time	Lønn i jordbruk når industri - 100	Lønn i jordbruk når bygningsfag - 100
<u>Jordbruk</u>			
fra 15/1 - 53	2.60	59.5	52.7
<u>Industri</u>			
4. kv. 1953	4.37	100	
<u>Bygningsfag</u>			
Fagarbeider			
3. kv. 1953	4.93		100
Hjelpearbeider			
3. kv. 1953	4.92		-

I jordbruket er nyttet tariffens sats for mannlige arbeidere over 21 år med 4 års praksis. Lønnstallene for industri og bygningsfaget inkluderer all fortjeneste, også overtid og akkordfortjeneste. Til gjengjeld er i jordbruket nyttet tariffens toppsats.

Ved sammenligningen under prosedyren for Lønnsnemnda i 1952 sto landarbeiderne som 60 til 100 i forhold til industri-

arbeiderne og som 54 til 100 i forholdet til bygningsindustrien. Tallene for 1953 viser altså tilbakegang for landarbeidere i relasjon til de øvrige grupper.

Ved vurdering av lønnsevnen i jordbruket må en sjalte ut de bruk som praktisk talt ikke bruker leiet arbeidskraft, nemlig bruk under 100 mål. For de forskjellige bruksstørrelser over 100 dekar får en følgende tall (se foran s. 4):

Driftsåret 1952/53.	Arbeids- kostnader pr. time	Lønnsevne pr. time	Lønnsevne i prosent av arbeidskostn.
	kr.	kr.	%
100-200 dekar	2.34	2.29	98
200-300 "	2.49	2.61	105
300-500 "	2.70	2.97	110
over 500 "	2.91	3.66	126

Ved å bruke antall bruk i hver gruppe som vektor, kan en beregne følgende gjennomsnittstall for lønnsevnen:

Bruk over 100 dekar	kr. 2.47	pr. time
" " 200 "	" 2.79	" "
" " 300 "	" 3.13	" "

For å få tariff lønninger som er mest mulig sammenlignbare med driftsåret 1952/53 har en valgt satsene i tariffavtalen som gjaldt fra 15. januar 1952 til 15. januar 1953. De tarifferte timelønnsatser for mannlige arbeidere var ifølge denne avtale:

16 - 18 år	kr. 1.65	pr. time
18 - 21 "	" 2.21	" "
Over 21 "	" 2.51	" "

For å finne et gjennomsnittstall har en veid disse satser etter aldersfordelingen for mannlige jordbruksarbeidere ifølge folketellingen av 1946. Denne aldersinndelingen svarer ikke helt til tariffens inndeling, men noen særlig innvirkning på resultatet skulle dette ikke få. Etter denne fremgangsmåten blir det veiede gjennomsnitt for den tarifferte timelønnen kr. 2.38.

En sammenligning mellom gjennomsnittlig lønnsevne og gjennomsnittlig tariffert timelønn gir dette resultatet:

Lønnsevne 1952/53 og tariffert
timelønn

	Lønnsevne kr. pr. time	Tariffert timelønn veid gj.sn.time	Differanse kr. pr. time
Alle bruk over 100 dekar	2.47	2.38	+ 0.09
" " " 200 "	2.79	2.38	+ 0.41
" " " 300 "	3.13	2.38	+ 0.75

For bruk på 100 dekar og over er den gjennomsnittlige lønnsevne i kroner pr. time 9 øre over veid gjennomsnitt av tariffert timelønn. For bruk fra 200 dekar og over er forskjellen 41 øre.

3 øre

Dette er en stigning i forskjellen for disse bruk på/ fra driftsåret 1949/50, da forskjellen var 38 øre.

Driftsåret 1953/54 var et godt år for jordbruket. Tabellen på side 5 viser en oppgang i de totale arbeidsinntekter på vel 60 mill. kroner fra 1952/53 til 1953/54. For budsjettåret 1954/55 har Budsjettnemnda for jordbruket regnet med en ytterligere oppgang på omlag 15. mill. kroner.

Det er Forbundets oppfatning at jordbrukets økonomiske stilling idag og den stigende linje i jordbrukets totale arbeidsinntekter gir full dekning for de lønnskrav for leiet arbeidskraft som er reist fra Forbundets side. Herunder må også tas hensyn til nedgangen i antallet sysselsatte i jordbruket, idet det etterhvert er blitt ferre personer som jordbrukets totale arbeidsinntekter skal fordeles på, bl.a. på grunn av den tekniske utvikling i jordbruket. Ifølge nasjonalregnskapstallene fra Statistisk Sentralbyrå sank antall årsverk utført i jordbruket fra 382.000 i 1938 til 316.000 i 1951. Dette var en nedgang på 17%. Nedgangen har fortsatt ytterligere i de siste årene. ^{Ifølge} Nasjonalbudsjettet for 1954 var det en nedgang i sysselsettingen i jord- og skogbruk på 25.000 personer fra sommeren 1951 til sommeren 1953. Det skulle derfor være forsvarlig å regne med et antall årsverk i jordbruket i 1953 på omkring 300.000. Det vil i såfall si en nedgang på vel 21% fra 1938.

Ifølge Økonomisk Utsyn for 1953, utarbeidet av Statistisk Sentralbyrå, steg brukernes inntekt i jordbruket med 15% fra 1952 til 1953

Angående røkternes fritid har Forbundet anført at etter nugjeldende bestemmelser har røkterne 32 fridager i året utenom den lovfestede ferie. De vanlige jordbruksarbeidere og industriarbeidere har 59 fridager i året utenom den lovfestede ferie. Røkterne vil altså ikke nå frem til likestilling med de øvrige arbeidere selvom Forbundets krav blir imøtekommet fullt ut.

Kravet går ut på 52 fridager i året, hvorav minst 18 skal være søn- eller helligdager. Etter den gamle overenskomst har røkterne fri bare 13 søn- eller helligdager i året. Røkterne er nå den eneste arbeidergruppe i landet som ikke har en fridag hver uke. I Sverige er det forlengst gjennomført at røkterne har sin ukentlige fridag i likhet med alle andre.

-----000-----

Jordbrukets Arbeidsgiverforening foreslår at tariffavtalen-prolongeres med någjeldende lønssatser til 15.januar 1956.

J.A. er enig i at landarbeidernes lønninger ligger for lavt sammenlignet med lønningene i industrien og annen virksomhet, - og at dette vanskeliggjør nødvendig tilgang på arbeidskraft i jordbruket. Forbundets oppgave foran s.7 er dog ikke helt korrekt, idet heri er medtatt de samlede inntekter i industrien (inkl.overtid, skift- og akkordfortjeneste m.v.), mens det for jordbruket er regnet med tarifflønn (toppsatsen) uten de inntekter også jordbruksarbeidere har ved overtid, særlig vikararbeide i fjøset. Dessuten må hensyn tas til at landarbeidernes utgifter til kost og losji ligger prismessig lavt. Men selv med disse korreksjoner er J.A. enig i at lønnsforholdene for landarbeiderne burde ha vært bedre. Det er imidlertid liten hjelp i å påvise skjevheten i forholdet mellom industri- og jordbrukslønningene. Den samme skjevhet er også tilstede mellom industriens og jordbrukets lønnsevne. Det er her problemet ligger.

Som det fremgår av tabellen foran s.2 varierer lønnsevnen i jordbruket sterkt med brukets størrelse, og tabellen s.4 viser at ca.85% av samtlige bruk i landet ligger i størrelsesgruppene fra 20 til 100 dekar. Disse bruk har lavere lønnsevne enn tariffsetsene. Ved behandling av jordbruks-tariffen, som i realiteten er retningsgivende for lønnsforholdene i den overveiende del av det norske jordbruk, må det derfor være uriktig å sjalte ut størrelsesgruppene under 100 dekar, således som Forbundet gjør i sin beregning av lønnsevnen (se foran s.8).

På dette grunnlag beregner Forbundet forholdet mellom gjennomsnittlig lønnsevne og gjennomsnittlig tariffert timelønn i 1952/53 for bruk over 100 dekar således som fremgår av oppgaven foran s. 9.

J.A. bestrider disse beregninger og bemerker:

Forbundet baserer sine beregninger over jordbrukets evne til å betale lønn på tallene fra Driftsgranskningene for 1952/53. Disse tallene viser at lønnsevnen gjennomsnittlig var kr.2.06 pr.time. Tallet er stigende fra kr.2.29 i gruppen 100 - 200 da.til kr.3.66 i gruppen over 500 da. (se foran s.2)

På flere punkter er den bruk Forbundet gjør av tallene ikke riktig.

1. Gjennomsnittsstørrelsen av de bruk som var med i Driftsgranskningene 1952/53 var 120 da. Dette er et ganske høyt gjennomsnitt når man ser på det samlede antall bruk i landet hvor leiet arbeidskraft anvendes. Tallene er (jordbrukstelingen 1949): se s. 3 foran).

under	50 da.	150.130
fra	50 - 100 "	42.526
"	100 - 200 "	15.597
"	200 - 500 "	4.809
over	500 "	379

Det er for gjennomsnittsstørrelsen 120 da. at lønns- evnen er beregnet til kr.2.06 pr.time. Tallet 120 er i høyeste laget hvis man tilsikter å finne et representativt tall for bruk som beskjeftiger leiet arbeidskraft.

2. Driftsgranskingenes tall for lønnsevnen kan ikke uten videre sammenlignes med tarifflønnen. I lønnsevnen inngår nemlig ikke utgifter til feriegodtgjørelse. - For at gårdbrukerne skal kunne betale en tarifflønn på kr.2.60 må lønnsevnen (basert på Driftsgranskingenes beregningsmåte) være ca.6 1/4% større.

3. Ved sammenligningen mellom lønnsevne og tarifflønn opererer Forbundet med et veiet gjennomsnitt av alle tariff- sats, beregnet til kr.2.38 pr.time. Dette er galt. Driftsgranskingenes begrep "lønnsevne pr.time" er den pris som kan betales for "fullgod mannstime" idet der allerede i grunnlaget er gjort korreksjon for yngre arbeidere, kvin- nelig arbeidshjelp o.s.v. Tallet for lønnsevnen må altså sammenlignes med tarifflønnen for fullgod mannstime ("den ledende sats"), ikke med noe veiet tall.

4. De virkelige tall viser etter J.A.'s mening:

Bruks- størrelse	Tallet på bruk	Lønns- evne pr.time	÷ 6 1/4% ferie	Redusert for ferie	Tariff lønn	Forskj.
100-200	15597	2.29	0.14	2.15	2.60	÷ 0.45
200-300)		2.61	0.16	2.45	2.60	÷ 0.15
300-590)	4809	2.97	0.19	2.78	2.60	+ 0.18
over 500	379	3.66	0.23	3.46	2.60	+ 0.86

Det overveiende antall bruk som trenger leiet hjelp har m.a.o. negativ lønnsevne ifølge Driftsgranskingenes resultater.

5. At forholdet mellom lønnsevne og tarifflønn er negativt, vil selvfølgelig ikke si at bruket ikke er drivverdig. Det betyr at brukeren og hans familie ikke får tariffmessig lønn for sitt eget arbeide.
6. Driftsgranskingenes tall for lønnsevne antas å ligge noe for høyt. Det er erkjent at materialst er til en viss grad selektivt idet det er de beste og mest interesserte brukere som lettest kommer med. Dertil kommer at Driftsgranskingenes tall er gjennomsnittstall. Den økonomiske stilling for de enkelte produksjonsgrener i dag er høyst ujevn.

Relativt står kornproduksjonen sterkt. Ikke bare prismessig, men også fordi den tekniske utvikling har be-
gunstiget kornproduksjonen i sterkere grad enn andre produksjonsgrener. Gjennom mekaniseringen har en ved omlegging til korn kunnet redusere arbeidskraften vesentlig.

Den produksjonsgren som i dag står dårligst, er melkeproduksjonen. Prismessig sett har den ikke greiet å følge med de øvrige produksjonsgrener i utviklingen. Også omkostningsmessig regnet har melkeproduksjonen hatt en ugunstigere utvikling enn andre grener. Melkeproduksjonen er en meget arbeidskrevende produksjon. Ved at arbeidslønningene har gått opp relativt sterkere enn andre driftsmidler veier de forholdsvis tungt. Bytteverdien melk - arbeidslønn ligger i dag på bare vel 50, d.v.s. en må selge dobbelt så meget melk i dag for å betale arbeidslønnen som før krigen.
7. Iflg. jordbrukets prisindeks (Instituttet for driftslære og Landbruksøkonomi ved Landbrukshøyskolen) er jordbruksproduktenes bytteverdi overfor arbeidslønnen stadig synkende.
8. Forbundet søker å påvise at de samlede arbeidsinntekter er steget sterkere enn tarifflønnen og at inntektsforbedringen for brukeren har vært større enn for arbeideren. I denne forbindelse viser Forbundet til totalregnskapet for jordbruket, se foran s.4 og 5.

Selv om det skulle være riktig at nedgangen i beskjef-
tigelse fra 1938 til 1953 skulle være 21%, betyr det selvsagt
ikke at arbeidsforbruket er redusert tilsvarende. For det
første har de personer som inngår i tallet 21% ikke bare utført-
jordbruksarbeide, men også skogsarbeide og forskjellige biyrker.
For det annet har de gjenværende i jordbruket måttet øke sin
innsats - særlig da brukerne og deres familier.

9. J.A.'s standpunkt er, at jordbruket som helhet ikke har
lønnsevne til å gi lønnstillegg uten kompensasjon i pris-
tillegg.

Skulle Lønnsnemnda finne at det er nødvendig å heve
lønningene, bør det derfor gjøres som en betinget kjennelse,
slik at et eventuelt tillegg gjøres avhengig av at Staten
er beredt til å gi kompensasjon. Derved legges avgjørelsen
i de riktige hender. Det er Statsmyndighetene og ikke
Lønnsnemnda som har ansvaret for den økonomiske politikk.
På levekostnadsindeksen vil en prisstigning på landbruks-
produkter virke sterkt og fremkalle lønnskrav fra arbeiderne
i andre yrker. Hvis også de imøtekomes er man lønnsmessig
like langt og den alminnelige økonomiske situasjon vil bli
forverret.

Subsidiært bemerker J.A. at hvis lønningene forhøyes
i tariffavtalen må også satsene for kost og losji justeres.
I Forbundets avtale for gartneriene er satsene for kost
kr.3.85 og for losji kr.1.20, ialt kr.5.05 pr.dag.

J.A. imøtegår også Forbundets øvrige krav. Om kravet
på flere fridager for røkterne anfører J.A.:

Et av de største problemene i jordbruket i dag er
den ulønnsomme melkeproduksjonen og de vanskelige forhold for
fjøsdriften. Omleggingen til korndyrking fortsetter og reduk-
sjonen i antall melkekuer har ikke stoppet opp.

Spørsmålet om røkternes fridager har vært inngående
behandlet under alle tariffrevisjonene. De nye fridager som
er foreslått av Forbundet skal legges på hverdager. Det vil
føre til at noen av gårdens folk må tas ut av sitt vanlige
arbeide. Arbeidsstokken er jevnt over liten, og på mange
gårder vil annet arbeid hvile mens gårdens jordbruksarbeider
tar vikartjenesten, såfremt ikke brukeren selv eller eventuelt
hans familie kan overta fjøset.

På produsenthold regner en derfor kravet om flere fridager for røkterne for meget alvorlig. J.A. understreker de faglige instansers advarsler mot å øke fridagenes antall.

Lønnsnemndas merknader:

Under hensyntagen til de relativt lave lønninger i jordbruket og vanskeligheten med å skaffe arbeidskraft er Einar Sunde, Arne Eskeland og Johan Teigland etter en samlet vurdering av de foreliggende statistiske materiale kommet til det resultat, som fremgår av slutningen.

For gårdsarbeidere er timelønnen forhøyet med 20 øre for menn over 21 år, med 15 øre for menn fra 18 - 21 år og med 11 øre for menn fra 16 til 18 år. Tilsvarende forhøyelse for kvinnelige gårdsarbeidere, ekstrahjelp til melking og innehjelp til rengjøring, bakst, vask etc.

For mannlige sesongarbeidere over 21 år er sesongtillegget forhøyet med kr.1.- pr.dag.

Godtgjørelsen for kost og losji er forhøyet med henholdsvis 10 og 20 øre pr.dag.

Røkternes fridager er øket med 4 dager i året.

For lønn under sykdom, som skyldes bedriftsulykke, er Forbundets påstand tatt tilfølge.

Forøvrig vises til slutningen.

Klaus Kjeldsrud bemerker:

Jeg hadde ventet at kravet om økt fritid for røkterne ville ha blitt imøtekommet i større grad enn tilfelle er. Kravet om 1 fridag pr.uke for røkterne er et rimelig og fullt berettiget krav som **burde** vært gjennomført for lenge siden. På den annen side må det også innrømmes at vanskeligheten med å skaffe skikkede avløsere ved mange gårdsbruk kan være et stort problem.

Med denne merknad og idet jeg forøvrig viser til Forbundets fremstilling slutter jeg meg til kjennelsen.

Bernh. Henriksen bemerker:

Etter min oppfatning burde kjennelsen forsåvidt angår forhøyelsen av lønningene være gjort hetinget av priskompensa-

Når det gjelder økningen av røkternes fridager frykter jeg for at de nye fridager ytterligere vil påskynde overgangen til husdyrløse bruk med de konsekvenser dette innebærer.

Med disse forbehold og idet jeg forøvrig viser til J.A.s fremstilling slutter jeg meg til kjennelsen.

Slutning.

Overenskomsten mellom partene prolongeres med følgende endringer og tilføyelser:

§ 1.

Arbeidstid.

Punkt C: I første avsnitt endres tallet 19.30 til 19.00.
I annet avsnitt endres tallet 58 til 54.

§ 2.

Alminnelige bestemmelser.

Punkt 2 gis følgende tilføyelse:

- For mannlige arbeidere over 21 år skal tillegget være kr.3.

Nytt punkt 3:

Arbeidere, som har vært ansatt ved samme gårdsbruk i 6 måneder, og som kommer inn under lov om ulykkestrygd, skal under sykdom som skyldes bedriftsulykke (godkjent som sådan av Rikstrygdeverket) ha lønn i inntil 3 måneder i kalenderåret fra og med første sykedag.

Trygdekassens ytelser tilfaller bedriften. Legeattest vises fram på forlangende.

Lønnssatsene.

Punkt 1, C: Gårdsarbeidere med timelønn.

Menn:

16 - 18 år	pr.time	kr.1.80
18 - 21 år	" "	" 2.40
over 21 år	" "	" 2.75
over 21 år med 4 års praksis	" "	" 2.80

(Partene har meddelt Lønnsnernda at når disse satser er fastsatt, vil partene selv regulere tariffens månedslønnssatser.)

Kvinner:

16 - 18 år	pr.time	kr.1.65
18 - 20 år	" " "	1.80
over 20 år	" " "	2.20
over 20 år med 4 års praksis	" " "	2.25

Punkt 2, Røkttere.

Ekstrahjelp til melking:

16 - 18 år	pr.time	kr.1.90
18 - 20 år	" " "	2.03
over 20 år	" " "	2.50

Punkt 3, Kvinnelig innehjelp med kost og losji.

- A og B prolongeres.

C. 16 - 18 år	pr.time	kr.1.90
18 - 20 år	" " "	2.03
over 20 år	" " "	2.50

§ 3.

Naturalier.

Kost pr. dag	kr.3.85
Losji " "	" 1.00

§ 8.

Fridager.

Punkt 2 endres således:

Røkttere, hjelperøkttere og stallkarer, som bare utfører stalltjeneste, skal i inneforingstiden (9 fire-ukers perioder) ha 3 fridager på 4 sammenhengende uker. I beitetiden (4 fire-ukers-perioder) skal det være 2 fridager på 4 sammenhengende uker.

I tillegg til foranstående skal 1. eller 17.mai være fridag.

Av det samlede antall fridager (36 i året) skal minst 13 være helligdager, hvorav minst 1 skal legges i julen og 1 i påsken.

§ 18.

Særoverenskomster.

Partene er enige om at overenskomsten for mølleren ved Hakadal mølle går ut av overenskomsten.

Forøvrig reguleres lønnsatsene i samsvar med den regulering som er foretatt i § 2.

§ 19.

Overenskomstens varighet.

Denne overenskomst trer i kraft 14.april 1954 og gjelder til 15.januar 1955 o.s.v. som nåværende overenskomst.

Merknader:

1. Omregningen fra timelønn til månedslønn skjer på samme grunnlag som tidligere.
2. Den nye bestemmelse i § 8, punkt 2, trer i kraft fra inneforingsperiodens begynnelse høsten 1954.
3. Blir lønn for bevegelige helligdager innført ved de nå pågående tarifforhandlinger for vårfagene i industrien, skal tilsvarende bestemmelse innføres også i denne overenskomst. Blir partene ikke enige om gjennomføringen avgjøres tvisten av Lønnsnemnda.
4. Blir det ved de pågående tarifforhandlinger fastsatt 2-årige tariffier for vårfagene, kan det opptas forhandlinger om tilsvarende bestemmelser i denne overenskomst.

O s l o, den 13.mai 1954.

Einar Sunde.

Arne Eskeland

Johan Teigland

Bernh. Henriksen

Klaus Kjelsrud